

Otroška pokopališča: Sankcije in njihove pogubne posledice za iraško družbo

“Tukaj smo priče sesutju logike. Nihče ne more s kredibilnostjo trditi, da Sadam Husein ne pomeni grožnje – človek je množični morilec in večna grožnja miru ter stabilnosti. Toda kazen za njegove grehe nepredstavljivo tragično plačujejo nedolžni ljudje.”

(‘Suffering for Saddam’, Bob Herbert, New York Times, 19. februar 1998)

“Ne morem več sodelovati pri programu (Nafta za hrano, op. prev.), ki zgolj podaljšuje trpljenje ljudi in ki nima prav nobenih možnosti, da bi zadostil niti najosnovnejšim potrebam civilne populacije.”

(Izjava Hansa von Sponecka, ki je marca 2000 nepreklicno odstopil z mesta humanitarnega koordinatorja pri Združenih narodih)

Lesley Stahl (novinar): “Slišali smo, da je (zaradi sankcij, op. prev.) umrlo že pol milijona otrok. Torej, to je več mrtvih otrok kot je bilo vseh žrtev skupaj ob napadu na Hirošimo. Ali je ta cena res upravičljiva?”

Madeleine Albright (ameriška ambasadorica pri Združenih Narodih):¹ “To je bila zelo težka odločitev, vendar cena – mislimo, da je cena upravičljiva.”

(Ameriška politična tv oddaja ‘60 minutes’, 12. maj 1996)

HOBSONOV HUMANITARIZEM

Ameriški ‘predsednik’ George W. Bush mlajši in britanski premier Tony Blair sta v teatralnih pripravah domače in svetovne javnosti na agresijo proti Iraku taktično ponavljala, da ima ta vojna ‘moralni povod’. Blair je tako v govoru pred

¹ Šest mesecev po njeni sporni izjavi na televiziji je tedanji ameriški predsednik Bill Clinton imenoval Madeleine Albright za državno sekretarko v Beli hiši.

generalno skupščino Združenih narodov septembra 2002 ponavljal besede Geoga Busha, ko je opeval 'osvoboditev iraškega ljudstva in končanje njihovega trpljenja' kot 'veliko moralno zavezo'. Ena izmed koristi vojne bi med drugim bila zaostritev gospodarskih sankcij proti Iraku. V zahodnih korporacijskih medijih, kjer je resnica le še arhaizem, je ponovno zavel veter obskurantizma. Provojni oblikovalci javnega mnenja so začeli srdito napadati in obtoževati mirovniška gibanja, da se s svojo antivojno držo kvečjemu zavzemajo za nedoločeno podaljševanje obdobja sankcij. Kmalu je tako v main streamu zavladalo ignorantsko prepričanje, da je vojna edini način za odpravo sankcij. Vse druge alternative so bile potlačene kot nebitvene. Da embargo proti Iraku krši določila ženevske konvencije,² ni bilo omenjeno nikjer. Da se je dobršen del mednarodne skupnosti že dalj časa zavzemal za odpravo sankcij, je ostalo nepomembno. To, da sta Washington in London upravičevala nujnost sankcij tudi potem, ko so na dan privrele številke o milijonu in pol umrlih civilistov – večinoma otrok, v main streamu ni izzvalo večje kritike, kaj šele obsodbe. Politika Washingtona in Londona je v glavnem temeljila na vsakršnem zavračanju krivde za dramatičen padec življenjskega standarda v Iraku. Krivda je bila pripisana izključno Sadamu Huseinu.³ Bush in Blair sta se z upravičevanjem vojne kot 'velike moralne dolžnosti do iraškega prebivalstva' spustila na raven vulgarnega primitivizma: najprej smo jim prodajali orožje, nato smo jih pobijali, potem izstradali, sedaj pa jih bomo še enkrat napadli, da ne bodo več stradali. Prav takrat so iz soban Združenih narodov v javnost pricurljali interni dokumenti, ki so dali vedeti, da bi v primeru vojne v Iraku zavladala velika humanitarna katastrofa. Poročilo Urada ZN za koordinacijo humanitarnih zadev (UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs) je predvidelo, da bi bila po 'srednjem scenariju' tretjina iraških otrok, starih manj kot pet let, izpostavljena verjetni smrti zaradi pomanjkanja hrane, ki jo je trenutno skušal zagotoviti program 'Nafta za hrano'.⁴ Državo bi zajel kaos, iz katerega bi se poskušale rešiti reke beguncev. Poročilo ugotavlja, da iraški zdravstveni sistem ne bi bil kos takšnim ekstremnim razmeram. V strahu pred slabim mnenjem so v Washingtonu pohiteli z agresivnim omalovaževanjem. Predvidevanja strokovnjakov iz Združenih narodov so bila ovržena kot "samo navadne špekulacije" in "številke, privedene za lase". Tudi mnenje Združenih narodov praviloma zlahka

² Ženevska konvencija iz leta 1949 prepoveduje 'izstradanje civilnega prebivalstva in uničenje vsega tistega, kar je nepogrešljivo za njegovo preživetje'.

³ Izjava za javnost, ki jo je novembra 2002 izdalo britansko zunanje ministrstvo, in podobno poročilo, ki je priromalo iz Bele hiše januarja 2003, skupaj zavračata humanitarno stisko Iračanov kot posledico gospodarskih sankcij. Obe poročili navajata, da Saddam Husein zlorablja režim sankcij za nadaljnje zatiranje svojega ljudstva. Tony Blair je v intervjuju za BBC Newsnight 6. februarja 2003 izjavil: "... Husein izkorišča sankcije za izvajanje brutalne politike zoper svoje ljudi."

⁴ Po podatkih Združenih narodov je bilo 16 milijonov Iračanov življenjsko odvisnih od pošiljk hrane, ki jih je zagotavljal program ZN 'Nafta za hrano'. Vojaški napad na Irak je prerezal to rešilno vrv.

zapade v obrobno razpravo, saj ne sovpa da z miselnostjo ali pričakovani tistih zares velikih. Ne samo da sta ZDA in VB vztrajno zavračali vsakršno poročilo, ki je opozarjalo na možnost humanitarne katastrofe ob vojaškem napadu na Irak, obe državi sta se tudi izneverili pri zagotavljanju človekoljubne pomoči, ki bi vsaj za silo ublažila trpljenje iraškega prebivalstva. Predstavnik USAID je na tiskovni konferenci le nekaj tednov pred začetkom vojaške operacije Iraška svoboda rekel: "Nihče ni zagotovil denarja za dogajanje v Iraku. Nimamo proračuna za to." Bela hiša se je obvezala, da bo namenila 79 milijonov dolarjev za humanitarno oskrbo. S tem denarjem naj bi nahranili milijon Irčanov. To ni niti dvaindvajsetina prebivalstva. Toliko torej o 'veliki moralni obveznosti' do iraškega civilnega prebivalstva. Bush in Blair sta v svojih javnih nastopih govorila s trupli v ustih. 'Velika moralna zaveza' je bila zgolj piarovska potegavščina, slabo zrežirana dimna zavesa in farsa, ki je iraškemu ljudstvu vsiljevala Hobsonovo izbiro med sankcijami in vojno.

OBDOBJE SANKCIJ

Šestega avgusta 1990 je varnostni svet sprejel resolucijo 661, s katero je uvedel obsežen gospodarski embargo zoper Irak kot odgovor na iraško vojaško agresijo na Kuvajt. Embargo se je v tem času nanašal tudi na Kuvajt, ker je bil ta pod iraško okupacijo. Resolucija 661 je dosledno dovoljevala samo uvoz zalog, ki so bile 'nujne za zdravstvene namene', in uvoz 'hrane ob morebitni humanitarni krizi'. Režim sankcij je nadzirala sankcijska komisija, ki so jo sestavljali predstavniki petnajstih članic varnostnega sveta. Ko so bile Sadamove vojaške sile pregnane iz Kuvajta, je varnostni svet še dodatno razširil sankcije proti Iraku z resolucijo 687. Prepovedan je bil uvoz številnih vrst zdravil zaradi 'morebitne dvojne uporabe'. Prevladovalo je namreč mnenje, da bi Husein določena zdravila lahko uporabil za razvoj kemičnega orožja. ZDA pa so večkrat blokirale celo uvoz ambulantnih vozil, češ da bi jih iraški režim zgolj uporabil za prevažanje svojih vojaških enot. Nesmisel, ki ne potrebuje komentarja. V Beli hiši so gospodarski embargo proti Iraku zmagovito razglasili za "najstrožji in najboljšežnji embargo v zgodovini".⁵ Preiskovalni odbor britanskega spodnjega doma (Select Committee of the UK House of Commons) je pritrdil, da sankcijam proti Iraku "ni primere glede njihovih obsežnih lastnosti in dolgoročnih učinkov".⁶ Z resolucijo 687 je bilo določeno, da bodo sankcije ostale, dokler ne bo varnostni svet prepričan, da Irak nima več balističnih raket z dosegom, večjim od 150 kilometrov, in dokler ne bo dokazano, da iraška vojska nima atomskega in biološkega orožja. Ustanovljena

⁵ <http://secretary.state.gov/www/briefings/9712/971201db.html>

⁶ <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm199900/cmselect/cmintdev/67/6707.htm>

je bila posebna komisija ZN (UN Special Commission – UNSCOM), ki bo skupaj z Mednarodno agencijo za jedrsko energijo (International Atomic Energy Agency – IAEA) nadzorovala iraško izpolnjevanje pogojev, predpisanih v resoluciji 687.

Sankcije so v prvem letu privedle do tega, da je cena osnovnih živil v Iraku poskočila za 1500–2000 odstotkov. Kmetijska proizvodnja pa je zaradi uničene infrastrukture in zato, ker ni bilo mogoče uvoziti osnovnih produkcijskih sredstev, upadla za 70–75 odstotkov.⁷ Sestradano iraško prebivalstvo je postalo skoraj popolnoma odvisno od paketov, ki mu jih je zagotavljala vlada v Bagdadu. Ta je bila sposobna ljudem zagotoviti polovično kalorično vrednost dnevnega obroka, ki so jo Iračani v povprečju uživali tik pred uvedbo sankcij.⁸ Tuji opazovalci so poročali, da je distribucijski sistem deloval presenetljivo učinkovito, če upoštevamo brutalno naravo vladajočega režima. Majhne razlike v ceni hrane med različnimi regijami so potrjevale, da je bila hrana v glavnem pravično razdeljena. Kljub vzpostavitvi živilskega distribucijskega sistema pa je Huseinov režim še vedno postavljал vojaške in varnostne zahteve nad potrebe civilnega prebivalstva, še posebej pri odločanju o obnovi države. Slabo načrtovanje in primanjkljaj usposobljenega osebja, ki ga je povzročil drastičen padec plač v javnem sektorju, sta Irak še dodatno potiskala v čedalje bolj brezupen položaj.⁹ Že osem mesecev po sprejetju resolucije 687 so na vrata Združenih narodov potrkale prve novice o resnih humanitarnih problemih v Iraku. Zavezniško brezkompromisno bombardiranje države med zalivsko vojno je za seboj pustilo uničeno civilno infrastrukturo. Motena sta bila preskrba s pitno vodo in elektriko ter zagotavljanje higiene, s čimer se je poslabšalo zdravstveno stanje. Najbolj ogroženi so bili otroci, stari manj kot pet let. 'Najstrožji in najboljšežnejši embargo v zgodovini' je iraškemu zdravstvenemu sistemu povsem onemogočal, da bi se učinkovito zoperstavil humanitarni katastrofi, ki se je epidemično širila po državi. Izvršni delegat generalnega sekretarja ZN je 15. julija 1991 sankcijski komisiji predložil poročilo o humanitarnih potrebah Iraka. Poročilo je obravnavalo: obnovo kmetijskega sektorja in vodovodnega sistema, vzpostavitev električnega omrežja, izboljšanje zdravstvenega sistema in obnovo naftnega sektorja. Da bi se Irak izvlekel iz humanitarne bede, bi potreboval pomoč v višini 6,8 milijarde ameriških dolarjev, da bi si opomogel na raven iz leta 1989, pa bi potreboval še nadaljnjih 15,3 milijarde dolarjev, ugotavlja poročilo.

Varnostni svet je avgusta in septembra 1991 sprejel resoluciji 706 in 712, ki sta Iraku dovoljevali omejeno prodajo nafte (v vrednosti 1,6 milijarde dolarjev

⁷ Hunger and Poverty in Iraq, 1991, World Development, 20(7), pp. 921–45.

⁸ Prav tam.

⁹ 'Why another war? A background on Iraqi crisis', Sarah Graham-Brown in Chris Toensing, Middle East Research and Information Project, oktober 2002.

na vsakega pol leta). Izkupiček od prodaje bi bil namenjen predvsem za financiranje operacij ZN v Iraku, za odplačevanje vojne odškodnine Kuvajtu in za stroške naftnega tranzita čez Turčijo. Iraku bi tako za nakup civilnih potrebščin ostalo le okoli 900 milijonov dolarjev, kar je generalni sekretar ZN označil za "še vedno 800 milijonov dolarjev premalo, da bi se Irak lahko spoprijel z najnujnejšimi humanitarnimi težavami in zadostil osnovnim civilnim potrebam".¹⁰ Iraška vlada je zaradi omejevalnih pogojev ob izvozu nafte, ki jih je vodstvo v Bagdadu označilo za nedopusten vdor na iraško suverenost, takoj zavrnila resoluciji 706 in 712. Irak se je zavzemal za odpravo sankcij, ne pa za njihovo ublažitev. Naslednje leto je namestnik predsednika vlade sporočil varnostnemu svetu, da je Irak vendarle pripravljen sprejeti ponudbo, če prodaje nafte ne bi omejevale resolucije ZN. Sledila so pogajanja med Bagdadom in Združenimi narodi, ki pa so po letu dni propadla.

Leta 1993 je iraško gospodarstvo imelo le še petino svoje moči iz leta 1979. Hrana, ki jo je vlada zagotavljala iraškim družinam vsak mesec, je v povprečju zadostovala za deset dni.¹¹ Misija Mednarodne organizacije za prehrano in kmetijstvo (UN Food and Agriculture Organisation – FAO) je leta 1995 primerjala trenutno stopnjo smrtnosti otrok in novorojenčkov v Bagdadu z ravno iz leta 1989. Na podlagi zbranih podatkov je raziskava pokazala, da je v Iraku zaradi posledic sankcij umrlo že kakih 567.000 otrok.¹² Iraško ministrstvo za zdravje, katerega podatke je povzegal tudi Unicef, navaja 642.357 umrlih otrok zaradi

Slika 5: Na zahodni strani Bagdada stoji zaklonišče Al-Amiriya. Vojska ZDA je med 12. in 13. februarjem 1991 s posebnimi bombami pripravljeno za to akcijo umorila 408 civilistov. Foto: Francisco Ciavaglia (Pancho)

posledic sankcij med letoma 1989 in 1995.¹³ Podhranjenost ni bila edina botra visoki smrtnosti otrok in novorojenčkov. Nešteta mlada življenja so pokosile tudi najrazličnejše bolezni, mnoge med njimi sicer ozdravljive, vendar Irak še vedno ni smel uvažati zdravil zanje. Medtem ko je bila v zahodnem svetu čedalje glasnejša razprava o smiselnosti sankcij, so Irčani molče in v obupu pokopavali svoje otroke.

Varnostni svet je 14. aprila 1995 sprejel resolucijo 986, ki je v veliki meri izhajala iz prejšnjih resolucij 706 in 712. Resolucija 986 je zasnovovala program 'Nafta za hrano', po katerem bi bilo Iraku vsakih šest mesecev dovoljeno izvoziti za dve milijardi dolarjev nafte. Triinpetdeset odstotkov izkupička od prodaje nafte bi bilo namenjenih za humanitarne in civilne potrebe Iraka, 30 odstotkov bi pripadlo Kuvajtu kot odplačilo za vojno odškodnino, medtem ko bi bil preostanek porabljen za operativne stroške misij ZN v Iraku. Vlada v Bagdadu ne bi imela nadzora nad samim denarjem, saj bi bil ta naložen na posebnem bančnem računu pod neposredno upravo ZN. Irak bi tako vsakih šest mesecev Sankcijski Komisiji predstavil seznam predlogov potrebščin, ki jih želi uvoziti. Komisija bi potem te predloge temeljito proučila in na podlagi njihove (ne)sprejemljivosti odločila, ali uvoz odobri ali ga zavrne. Program 'Nafta za hrano' je bil zasnovan kot 'začasen ukrep', kar priznava tudi resolucija 986, in ni bil nikoli zamišljen kot humanitarna pomoč Iraku, kakor so to večkrat poudarili v Londonu in Washingtonu.

Vodstvo v Bagdadu je zavrnilo tudi Resolucijo 986. Nadaljnji gospodarski kolaps, hiperinflacija iraškega dinarja in politična nestabilnost so januarja 1996 Huseinov režim vendarle prisilili k pogajanjem z Združenimi narodi. Decembra istega leta je Irak v sklopu pogojev, zapisanih v resoluciji 986, končno začel izvažati nafto. V letih, ki so sledila, je bil program 'Nafta za hrano' razširjen z naknadnimi resolucijami varnostnega sveta. Tako se je februarja 1998 varnostni svet odločil povečati kvoto nafte, ki jo je Irak lahko izvozil v pol leta, iz dveh milijard dolarjev na 5,2 milijarde (R-1153). Zgornja meja nafte, ki jo Irak lahko izvozi, pa je bila povsem odpravljena z R-1284, ki jo je varnostni svet odobril decembra 1999. Naprej, resolucija 1330, sprejeta decembra 2000, je povečala delež denarja, namenjenega za humanitarne in civilne potrebe Iraka s 53 na 59 odstotkov. Druge restrikcije so medtem ostale enak.

Program 'Nafta za hrano' je v končni posledici le utrdil Sadamov režim. Čeprav Bagdad ni razpolagal z denarjem od prodaje nafte, pa je v celoti upravljal hrano in druge humanitarne potrebščine, ki jih je uvažal. Velika večina prebivalcev Iraka je bila sedaj že izključno odvisna od vladnega distribucijskega sistema, kar je Huseinu

¹⁰ Campaign against sanctions in Iraq (www.casi.org).

¹¹ Glej 'Why' another war.

¹² 'Health of Baghdadis children', Sarah Zaidi in Mary C. Smith Fawzi, *The Lancet*, 2. december 1995.

¹³ Vital and Health Statistical Department, Iraqi Ministry of Health, januar 2003.

bistveno pomagalo pri ohranjanju nadzora v državi. Sledila je taktika 'korenček in palica'. Režim si je prek programa 'Nafta za hrano' utrdil položaj tudi na mednarodnem prizorišču. Irak je večkrat prekinil ali zmanjšal dobavo nafte, da bi tako z manipuliranjem cen črnega zlata na svetovnem trgu vplival na politično odločanje varnostnega sveta. Izvoz nafte je bil resneje prekinjen novembra 1999, ko je Irak sicer neuspešno poskušal blokirati resolucijo 1284, ker je podaljševala sankcije. Prodaja nafte je bila med drugim zopet ustavljena decembra 2000 kot posledica spora med ZN in vlado v Bagdadu, ki je tujim korporacijam vztrajno nalagala dodatne, torej nezakonite davke ob nakupu nafte. Iraško izsiljevanje se je le redkokdaj izkazalo za učinkovito, ker politični spori z varnostnim svetom niso bili vedno časovno usklajeni s krizo naftne cene na svetovnem trgu. Poleg tega je svetovnemu naftnemu trgu sčasoma uspelo predvideti tako imenovano 'iraško tveganje' in zahodna agenta, Kuvajt ter Savdska Arabija, sta se zavezala, da bosta pospešila izvoz nafte, če bi se Irak spet odločil zapreti ventil. Po drugi strani je trgovanje z nafto iraškemu režimu ključni pripomoček pri obnovitvi pomembnih gospodarskih stikov, kar je Bagdadu največ koristi prineslo prav na politični sceni. Irak je daleč največ pogodb za prodajo nafte podpisal s korporacijami iz 'prijateljskih' držav: Francije, Rusije in Kitajske. Ko je na primer ruski predstavnik v varnostnem svetu odigral bistveno vlogo pri blokiranju 'pametnih sankcij',¹⁴ je vlada v Bagdadu naznanila, da bodo ruske korporacije imele prednost pri naslednjem odločanju o prodaji nafte.¹⁵ Isti selektivni vzorec opazimo tudi pri iraškem uvažanju proizvodov, od živil do nadomestnih delov za naftni sektor. Levji delež dobavnih pogodb je bil sklenjen s francoskimi, ruskimi in kitajskimi korporacijami. Morda je najpomembnejše, da je Iraku prek gospodarskega sodelovanja uspelo utrditi odnose s svojimi sosedami in nekdanjimi poslovnimi partnerji, še posebej s Turčijo, Jordanijo, Združenimi arabskimi emirati in Egiptom. Če navedemo zgolj en primer: denarna vrednost odobrenih pogodb z egipčanskimi dobavitelji je narasla s 105 milijonov dolarjev leta 1997 na skoraj milijardo dolarjev v letu 2002.¹⁶ Medtem ko je trgovanje z Irakom postopoma naraščalo, so si zainteresirane države v regiji čedalje bolj prizadevale ostati v prijateljskih odnosih z Bagdadom. Sirija je bila tako poleti 2001 nagrajena z obsežnimi dobavnimi pogodbami, potem ko je Damask javno nasprotoval uvedbi 'pametnih sankcij' proti Iraku.¹⁷

Program 'Nafta za hrano' je medtem prinesel manj koristi tistim, ki jim je bil prvotno namenjen – prebivalcem Iraka. Programu je sicer uspelo zaježiti huma-

¹⁴ Namen 'pametnih sankcij' je bil minimalizirati škodljiv učinek zoper civilno prebivalstvo in povečati pritisk izključno na režim Sadama Huseina. Pametne sankcije je uvedla resolucija 1409, sprejeta meseca maja 2002.

¹⁵ Reuters, 17. julij 2001.

¹⁶ Uncoveriraq, <http://home.comcast.net/~dhamre/>.

¹⁷ The Jordan Times, 16. julij 2001.

nitarno katastrofo, spodletelo pa je pri izboljšanju življenjskega standarda civilnega prebivalstva. George Bush in Tony Blair sta krivdo obesila na režim Sadama Huseina. Kabinet britanskega zunanjega ministrstva je 24. novembra 2002 objavil poročilo, ki je dokazovalo iraško načrtno zlorabo programa 'Nafta za hrano'. Poročilo navaja, da je Irak večkrat poskušal uvoziti povsem nepotrebne stvari: 22.000 ton aparatov za izdelavo žvečilnega gumija, 12.000 ton mobilnih telefonov, drage nože, 36.000 pomivalnih strojev in več kot 750.000 televizorjev. Poročilo očita Sadamovemu režimu, da je redno ustavljal dobavo nafte v politične namene, kar je povzročilo pomanjkanje denarja v proračunu za nakup civilnih potrebščin.¹⁸ V aprilu in maju 2000 je Irak za 30 dni prekinil izvoz nafte v protest zoper izraelsko nasilje nad Palestinci. Okoli 1,2 milijarde dolarjev je bilo izgubljenih. Vse to so upravičene kritike iraškega režima, ki pa ZDA in VB ne odvezujejo njihovega dela odgovornosti za trpljenje iraškega prebivalstva. Washington in London sta namreč regularno minirala dobavna naročila, ki jih je Irak vsakih šest mesecev predložil sankcijski komisiji.¹⁹ Vrednost naročil v zastoju je samo v prvi polovici leta 2002 znašala 5,3 milijarde dolarjev.²⁰ Poleg tega je slaboumno označiti Sadama Huseina za 'grožnjo miru in stabilnosti' ter se potem pritoževati zaradi njegove zlorabe sankcij. Kaj drugega je pričakovati? Režim sankcij, ki je odvisen od 'dobre volje' zloglasnega diktatorja, je v osnovi zgrešen. Prav tako nihče ne more trditi, da je zgolj Sadamov režim odgovoren za strm padec življenjskega standarda iraške civilne populacije. Trpljenje prebivalstva ni neneren vzporedni učinek sankcij, to je njihov temeljni cilj. Sankcije so instrument nasilja, ki ga izvajajo s povzročanjem gorja.²¹ Amnesty International je februarja 2003 komentiral: "Veliko je trditev, da so iraške oblasti namerno zlorabile režim sankcij v propagandne namene,²² vendar pa to ne odvezuje varnostnega sveta od svojega dela odgovornosti (za trpljenje Iračanov, op. prev.), saj se ni zmenil za številne glasove, ki so pozivali k preklicu vseh tistih sankcijskih ukrepov, ki so povzročali grobe kršitve človekovih pravic iraških civilistov."

Kljub režimski svojeglavosti Irak ni čezmerno zlorabljal projekta 'Nafta za hrano', kot bi lahko sklepali iz trditev britanskega zunanjega ministrstva in Bele hiše. UN World Food Program je ocenjeval, da so pošiljke živil, ki jih je zagotavljala iraška vlada prek programa 'Nafta za hrano', pomenile okoli 80 odstotkov povprečnega gospodinjanskega prihodka. Vsaj 16 milijonov Iračanov je bilo življenjsko odvisnih

¹⁸ A Foreign Office press release, 24. november 2002.

¹⁹ Predstavniki ZDA in VB v VS so redno sabotirali iraška naročila otroških zdravil zaradi 'morebitne dvojne uporabe', tj. uporabe v vojaške namene.

²⁰ Glej 'Why another war'.

²¹ Campaign against sanctions in Iraq (www.casi.org).

²² Washington in London sta trdila, da režim Sadama Huseina načrtno povečuje humanitarno katastrofo v Iraku, da bi dosegel prekinitve sankcij.

od mesečnih pošilk hrane.²³ Benon Sevan, izvršni direktor Urada ZN za iraški program (UN Office of the Iraqi Program), je večkrat zatrdil, da nadzor Združenih narodov nad izvajanjem projekta 'Nafta za hrano' Bagdadu preprečuje večje zlorabe. UNICEF je februarja 2002 označil vladni distribucijski sistem za 'brezhibnega', vendar kljub temu poročilo dodaja, da v Iraku še vedno 23 odstotkov otrok, starih manj kot pet let, trpi zaradi kronične podhranjenosti. Zakaj? Po navedbah ZN in OPEC-a je Irak v šest-letnem obdobju 'Nafta za hrano' načrpal količino črnega zlata v vrednosti pičlih 63 milijard dolarjev, kar je primerljivo z nivojem iz leta 1980 (59 milijard dolarjev), ko je imel Irak pol manj prebivalcev. Ekonomski strokovnjak z ameriške univerze Yale, William Nordhaus, ugotavlja, da je Irak zaradi sankcij izgubil okoli 200 milijard dolarjev naftnih prihodkov, kar ustreza vrednosti osemletnega BDP.²⁴ Poleg tega je zaradi birokratskih zapletov znotraj sankcijske komisije, odplačevanja odškodnine Kuvajtu in ameriškega ter britanskega oviranja dobavnih naročil Irak v okviru programa 'Nafta za hrano' v šestih letih uvozil le za 25 milijard dolarjev živil in drugega blaga. To okvirno znaša od 50 do 60 centov na Iračana na dan. Šestdeset centov na dan pomeni stradanje. Ne glede na to, kako jih razdelimo, ni dovolj. Ko se je Tun Myat, humanitarni koordinator za Irak pri ZN, oktobra 2000 po šestih mesecih vrnil iz Bagdada v New York, je v izjavi za javnost zapisal: "Sistem razdeljevanja hrane zagotavlja pošiljke živil vsakemu moškemu, ženski in otroku v državi ... toda dejstvo seveda je, da so ljudje postali tako revni, da si v nekaterih primerih ne morejo privoščiti jesti hrane, ki jim je bila dana zastonj, saj so pošiljke živil zanje glavni del mesečnega dohodka ... hrano morajo prodati, da si lahko privoščijo druge stvari, ki jih potrebujejo. Torej izboljšanja v prehranjevanju, ki bi si ga vsi želeli, ni."²⁵ Generalni sekretar ZN Kofi Anan je 2. marca 2002 v svojem poročilu priznal, da "program ('Nafta za hrano', op. prev.) ni bil zasnovan zato, da bi zadostil vsem potrebam iraških ljudi, in ne more biti nadomestilo za normalno gospodarsko poslovanje Iraka."²⁶ Pri tem je Anan zgolj povzemal poročilo, ki ga je marca 1999 varnostnemu svetu predložila skupina izbranih strokovnjakov, in v katerem je zapisano: "Program 'Nafta za hrano' ne bo zadostoval (za obnovo Iraka, op. prev.) ... potrebne bi bile obsežne naložbe v številne ključne sektorje, včevši naftnega, energetskega, kmetijskega in zdravstvenega (§42)", vrhu tega program 'Nafta za hrano' lahko "zadovolji samo majhen delež najnujnejših potreb prebivalcev Iraka

²³ Campaign against sanctions in Iraq (www.casi.org).

²⁴ Prav tam.

²⁵ Press Briefing by UN Coordinator in Iraq, 19. oktober 2000.

²⁶ Report of the Secretary-General pursuant to paragraph 5 of resolution 1330 (2000), Security Council, 2. marec 2001.

²⁷ Report of the second panel established pursuant to the note by the president of the Security Council of 30 January 1999 (S/1999/100), concerning the current humanitarian situation in Iraq, United Nations, 30. marec 1999.

(§46)".²⁷ Z drugimi besedami, Iraku je režim sankcij vztrajno onemogočal obnovo civilne infrastrukture, ki jo je uničilo zavezniško bombardiranje med zalivsko vojno. Unicefovo poročilo iz februarja 2002 del odgovornosti za lakoto pripisuje "razpadu ključne iraške infrastrukture, kot sta električno in vodovodno omrežje".²⁸ Novembra 2002 je Kofi Anan dodal: "Dostop do pitne vode je nezadosten, tako glede količine kot glede kakovosti. Povrh vsega se okoli 500.000 ton kanalizacijskih odplak vsak dan zliva v Evfrat in Tigris, ki sta za večino prebivalstva glavni vir vode."²⁹ Program 'Nafta za hrano' je samo delno zaježil humanitarno katastrofo, ni pa ljudem ponudil odrešitve za njihovo trpljenje. Iraška civilna infrastruktura je v tragičnem stanju, kar je veliki večini prebivalstva onemogočalo dostojno življenje. Petdeset do šestdeset centov dnevne 'pomoči' je bilo za Iračane kot obliž na strelno rano. Medtem ko sta Washington in London glasno napadala Sadama Huseina, da si polni žepe z drobižem, namenjenim iraškim ljudem, so njuni predstavniki v varnostnem svetu v perverznom molku sabotirali vse poskuse Iraka, da bi uvozil sredstva, s katerimi bi usposobil svojo uničeno civilno infrastrukturo.

Leta 1999 sta bili opravljene verjetno najpomembnejši raziskavi, ki sta natančno preučili apokaliptične razsežnosti humanitarne katastrofe v Iraku. Prvo je opravila skupina izbranih strokovnjakov, ki jih je določil varnostni svet. Skupina se je imenovala Humanitarian Panel. Tridesetega marca 1999 je v varnostnem svetu predal obsežno poročilo,³⁰ ki je ugotavljalo naslednje:

"V znatnem nasprotju s prevladujočim položajem v času pred dogodki iz let 1990–1991 je trenutna smrtnost novorojenčkov v Iraku med najvišjimi na svetu. Leta 1990 se je štiri odstotke otrok rodilo s prenizko težo (manj kot 2,5 kg). Do leta 1997 je ta številka narasla na skoraj 25 odstotkov, v glavnem zaradi splošne podhranjenosti nosečih žena. UNFPA in drugi viri, kot je Mednarodna federacija Rdečega križa, opozarjajo, da 70 odstotkov iraških žensk trpi za anemijo." (§18)

"Energijska vrednost dnevnega obroka je do leta 1994–95 upadla s 3.210 na 1.093 kilokalorij na prebivalca. Podhranjenost pri iraških otrocih, starih manj kot pet let, se je med letoma 1990 in 1996 skoraj podvojila (z 12 na 23 odstotkov). Rezultati iz raziskave o prehranbnem stanju iraških otrok, ki je bila opravljena aprila 1997 in v kateri je sodelovalo 15.000 otrok, starih manj kot pet let, jasno kažejo, da se skoraj celotna mlada otroška populacija sooča s podhranjenostjo (Nutritional Status Survey of Infants in Iraq, UNICEF, 7. november 1997)." (§19)

²⁷ Campaign against sanctions in Iraq (www.casi.org).

²⁸ Report of Secretary-General pursuant to paragraphs 7 and 8 of the Security Council resolution 1409 (2002), Security Council, 12. november 2002.

³⁰ Report of the second panel established pursuant to the note by the president of the Security Council of 30 January 1999 (S/1999/100), concerning the current humanitarian situation in Iraq, United Nations, 30. marec 1999.

“Problem podhranjenosti ne izvira zgolj iz pomanjkanja osnovnih potrebščin, temveč je tudi posledica razpadajoče se civilne infrastrukture, predvsem vodovodnih sistemov in sistemov odpadkov. Najbolj prizadeta skupina so otroci, mlajši od petih let, ki živijo v nehigienskih razmerah, še posebej v urbanih središčih. WFP (World Food Programme) ocenjuje, da je v urbaniziranih območjih dostop do pitne vode za 50 odstotkov manjši, kot je bil leta 1990, medtem ko je na ruralnih območjih za 67 odstotkov manjši.” (§20)

Program za hrano pri ZN (UN World Food Programme) “navaja, da so cene najosnovnejših potrebščin v povprečni trgovini med letoma 1990 in 1995 narasle za 850-krat.” (§19)

“Vpisovanje v šole je pri vseh starostih (od 6 do 23 let) upadlo na 53 odstotkov. Po ugotovitvah vladne terenske raziskave iz leta 1993, ki jo navaja tudi Unesco, je 83 odstotkov šol v južnem in srednjem Iraku nujno potrebnih popravil. Kar 8.613 šol od skupaj 10.334 je pretrpelo hude poškodbe. Isti vir navaja, da imajo nekatere šole šestkrat do sedemkrat več dijakov, kot je njihova prostorska zmožnost. Domači napredek v zmanjševanju nepismenosti odraslih in žensk je tako prekinjen in nepismenost je narasla na raven iz srednjih 80. let, opozarja Unicef.” (§22)

“Od leta 1991 se bolnišnice in zdravstveni centri niso popravljali in vzdrževali. Funkcionalna zmožnost zdravstvenega sistema je upadla tudi zaradi prekinitev v dobavi vode in elektrike, pomanjkanja prevoznih sredstev in zaradi sesutja komunikacijskega sistema. Prenosne bolezni, kot je malarija, ki so bile prej pod nadzorom, so se leta 1993 vrnile v obliki epidemij in so sedaj po mnenju Svetovne zdravstvene organizacije endemičen vzorec negotovega zdravstvenega položaja v Iraku.” (§21)

Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) “poroča, da je število duševnih bolnikov v umobolnicah med letoma 1990 in 1998 naraslo za 157 odstotkov” (s 197.000 na 507.000). (§25)

Drugo poročilo je pripravil Unicef in temelji na ugotovitvah dveh obsežnih terenskih raziskav, ki so ju predstavniki Unicefa opravili v osrednjih in južnih predelih Iraka. Prva raziskava, opravljena aprila 1999, je vključevala 22.599 otrok, starih manj kot pet let, medtem ko je druga raziskava (julij 1999) zajela 24.000 gospodinjstev. Poročilo je bilo objavljeno 12. avgusta istega leta in med drugim ugotavlja:³¹

“... v osrednjem in južnem delu Iraka, kjer živi okoli 85 odstotkov prebivalstva, je stopnja umrljivosti otrok, starih manj kot pet let, dvakrat višja kot pred desetimi leti. Umrljivost je narasla s 56 smrtnih primerov na 1000 živorojenih (1984–1989) na 131 umrlih otrok na 1000 živorojenih (1994–1999). Prav tako se je v istem času smrtnost novorojenčkov – definirana kot smrtnost otrok v njihovem prvem

³¹ Iraq surveys show 'humanitarian emergency', 12. avgust, 2002, <http://www.unicef.org/newsline/99pr29.htm>

letu starosti – povečala s 47 na 1000 živorojenih na 108 umrlih na 1000 živorojenih. Raziskava odkriva tudi visoko smrtnost žensk ob rojevanju – 249 umrlih na vsakih 100.000 rojevanj.”

Carol Bellamy, izvršna direktorica Unicefa, je izrazila prepričanje, da bi v letih 1989–1999 v Iraku umrlo pol milijona manj otrok, če bi bila umrljivost otrok v devetdesetih enaka kot v osemdesetih letih. Unicef je hkrati izrazil veliko zaskrbljenost nad upadanjem dojenja, ki so ga iraške matere čedalje bolj nadomeščale s hranjenjem iz stekleničke. Tovrstna navada se je hitro širila (z 21 odstotkov leta 1997 na 31 odstotkov leta 1998). Dojenje iz stekleničke je za dojenčke dostikrat pomenilo uživanje okužene vode, kar je znatno pripomoglo k širjenju raznih nevarnih bolezni, večinoma driske. Bellamy je večkrat poskušala prepričati iraške oblasti, naj prenehajo uvažati mleko za otroke (mleko v prahu, tako imenovana *baby formula*) in naj pri iraških materah spodbujajo naravno dojenje, vendar so njena opozorila naletela na gluha ušesa.

Pritiski s strani zgrožene svetovne javnosti in čedalje pogostejših nevladnih kampanj za odpravo sankcij proti Iraku so deloma pripomogli k temu, da je varnostni svet 17. decembra 1999 sprejel resolucijo 1284. Kot je bilo pričakovati, je Irak resolucijo takoj zavrnil. Politika vlade v Bagdadu je namreč temeljila na avtomatičnem zavračanju vsakršne resolucije varnostnega sveta, ki v celoti ne odpravlja sankcij. Resolucija 1284 je bila izraz predlogov, ki jih je v svojem poročilu marca 1999 pripravil Humanitarian Panel. Predvsem so bile odpravljene vse omejitve pri izvozu iraške nafte. Hkrati je bil uveden tako imenovani ‘zeleni seznam’ (green list) humanitarnih in civilnih potrebščin, ki jih je Irak lahko uvozil brez predhodne odobritve sankcijske komisije varnostnega sveta. Resolucija je tudi namigovala uvedbo mehanizmov, ki bi Iraku omogočali lažji nakup rezervnih materialov, potrebnih za vzdrževanje iraške naftne industrije. Generalni sekretar ZN Kofi Anan je junija 2001 v pismu predsedniku varnostnega sveta pojasnil: “... Naftni sektor v Iraku se še vedno sooča s tehničnimi in infrastrukturnimi problemi, ki bodo nujno privedli do upadanja iraške naftne proizvodnje, če se ne bomo ustrezno odzvali.”³² Verjetno je najbolj revolucionarna novost, ki jo je prinesla resolucija 1284, predlog, da bi bilo Iraku dovoljeno samostojno razpolagati z določeno vsoto denarja, dobljenega s prodajo nafte. Kot je namreč opozarjalo poročilo Humanitarian Panela, je bilo glavna ovira v razdeljevanju hrane in zdravil iraškim prebivalcem to, da iraška vlada ni bila sposobna redno plačevati delavcev in lokalnih stroškov, povezanih z delovanjem distribucijskega sistema. Bagdad in varnostni svet se nazadnje nista mogla dogovoriti o pogojih iraškega razpolaganja z denarjem in omenjeni predlog ni nikoli zaživel v praksi.

³² Letter dated 6 June 2001 from the secretary – General addressed to the president of the Security Council, 6. junij 2001.

V drugem poglavju resolucija 1284 navaja pogoje, ki bi jih moral Irak izpolniti, da bi varnostni svet začasno odpravil sankcije. Embargo bo odpravljen, sporoča resolucija, če bo iraški režim v 120 dneh neprekinjeno in “v vseh pogledih” sodeloval z inšpektorji ZN in IAEA (International Atomic Energy Agency) in če bodo “izvedeni učinkoviti finančni in operativni ukrepi”. Velika večina pogojev, ki bi jih moral izpolniti Irak, je bila povsem ohlapno definirana, kakor tudi sam status suspenza sankcij, za kar so si še posebej prizadevale ZDA in Velika Britanija. V resnici je zadeva dokaj preprosta. Dokler so bili pogoji nejasni, jih Irak ni mogel izpolniti ne glede na prizadevanja. Lahko bi rekli, da je to bilo tavanje v megli. Resolucija 1284 je bila za Irak past, ki je režim sankcij prej utrdila kot pa kaj drugega. Politiko Washingtona in Londona je morda še najbolje orisal v svoji izjavi 8. marca 2001 Collin Powell: “Če bodo inšpektorji (vstopili v Irak, op. prev.) opravili svojo dolžnost in bomo zadovoljni s prvimi rezultati, bomo morda sankcije odpravili. In ko bomo enkrat v prihodnosti absolutno prepričani, da orožja (za množično uničenje, op. prev.) ni, bomo morda razmislili o odpravi vseh sankcij.”³³ Ko je Irak pristal na vrnitev inšpektorjev ZN (jeseni 2002), jim omogočil dostop do vseh objektov, tudi do Sadamovih palač, ter po njihovih navodilih celo uničil svoje obrambne rakete, sta Bush in Blair še vedno vztrajala, da Irak ‘ne sodeluje z inšpektorji v vseh pogledih’. Še več,

Slika 6: Estetika tržnic, foto: Francisco Ciavaglia (Pancho)

Washington in London sta začela trditi (po vrnitvi inšpektorjev v Irak), da sankcije niso vezane na orožje za množično uničenje, temveč na zamenjavo režima v Iraku. Resolucijo 1284 in njeno naslednico, resolucijo 1441 (ki je Iraku dala "zadnjo možnost, da se razoroži") lahko razumemo kot podlago za ameriško in britansko upravičevanje napada na Irak. Ko sta Bush in Blair do zadnjega dne trdila, da si prizadevata za mir, sta zavestno lagala. Odločitev o napadu je bila sprejeta že zdavnaj.

Leta 2000 se je vojna zdela še daleč in svet se je zavzemal predvsem za odpravo sankcij proti Iraku. Marca je z mesta humanitarnega koordinatorja pri ZN odstopil Hans Von Sponeck, ki je v svoji odstopni izjavi zapisal, da ne more "več sodelovati pri programu (Nafta za hrano, op. prev.), ki zgolj podaljšuje trpljenje ljudi in ki nima prav nobenih možnosti, da bi zadostil niti najosnovnejšim potrebam civilnega prebivalstva". Kmalu zatem je iz podobnih razlogov odstopila tudi Jutta Burghart, vodja WFPI (World Food Programme in Iraq). Podkomisija za promocijo in varstvo človekovih pravic pri ZN (UN Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights) je 18. avgusta sprejela resolucijo, v kateri je sankcije neposredno povezala s trpljenjem iraškega prebivalstva.³⁴ Iz arabskega sveta so prihajala čedalje glasnejša sporočila, ki so Združene narode obtoževala dvojne politike: po eni strani so ZN podaljševali sankcije proti Iraku, medtem ko so po drugi dovoljevali izraelsko iztrebljanje Palestincev. Jordanski premier Abd al-Ra'uf al-Rawabdeh je maja izjavil: "Sankcije proti Iraku so privedle do velike humanitarne katastrofe, katere uničevalski učinki so nepredvidljivi tako kratkoročno kot dolgoročno. Zavzemamo se za odpravo sankcij proti Iraku."³⁵ Julija je egiptovski zunanji minister Amre Musa embargo označil za "nesprejemljiv" in "brez vsake logike".³⁶ Svoje glasove proti sankcijam so dodali tudi Sirija, Oman, Maroko, Indija, Malezija, Venezuela, Indonezija, Vietnam ter celo Kuvajt in Iran, ki sta bila v bližnji preteklosti žrtvi iraške agresije. Aprila istega leta je evropski parlament sprejel resolucijo, v kateri je zapisal, da je "iraško prebivalstvo zaradi sankcij v tragičnem položaju" ter pozval varnostni svet, naj "nujno odpravi sankcije".³⁷ Sedemdeset senatorjev je februarja ameriškemu predsedniku Billu Clintonu predalo peticijo, v kateri so ga pozvali, naj "loči gospodarski embargo

³³ Testimony at Budget Hearing before the Senate Foreign Relations Committee, 8. marec 2001, <http://www.state.gov/secretary/rm/2001/1164.htm>

³⁴ <http://www.unhcr.ch/Hurricane/Hurricane.nsf/b4aec4dec540ceb680256601005b87bd/202f38c17a20ed30c1256942002ba815?OpenDocument>

³⁵ Peace must guarantee refugees the right of the return says the Jordanian Prime Minister to the 103rd IPU conference, INTER-PARLIAMENTARY UNION, 4. maj 2000, <http://www.ipu.org/press-e/amman6.htm>

³⁶ Continued Sanctions on Iraq, Unacceptable, Void of Logic for Arabs, Minister of Foreign Affairs Amre Moussa Reiterated, 28. julij 2000, <http://www.mfa.gov.eg/getdoc.asp?id=1017&cat=0404>.

³⁷ <http://www.medeia.be/site.html>

od embarga na orožje”.³⁸ Katoliška človekoljubna agencija COFAD je februarja 2001 zahtevala odpravo sankcij proti Iraku.³⁹ Glavni direktor COFAD je sankcije označil za “katastrofo človeštva” in “neopravičljive z moralnega vidika ter politično neučinkovite”.⁴⁰

Varnostni svet je v obupu, da bi vsaj v očeh svetovne javnosti popravil lastne napake, maja 2002 sprejel resolucijo 1409, ki je redefinirala embargo proti Iraku in uvedla tako imenovane “pametne sankcije”. Pametne sankcije, ki so to samo po imenu, naj bi zmanjšale škodljiv vpliv na civilno prebivalstvo in izvajale pritisk izključno na režim Sadama Huseina. V resnici je resolucija 1409 zgolj premetala birokratske postopke, ki so urejali ‘kaj in pod katerimi pogoji iraški režim lahko uvaža v državo’. Resolucija je razširila ‘zeleni seznam’ (stvari, ki jih je Irak lahko uvozil brez predhodnega soglasja varnostnega sveta) in del odgovornosti sankcijske komisije prenesla na druga telesa ZN. O odobritvi ali zavrnitvi iraških dobavnih naročil so po novem odločali OIP (UN Office of the Iraqi Programme), Unmovic (UN Monitoring, Verification, and Inspection Commission) in IAEA, medtem ko je sankcijska komisija preučevala predvsem naročila tistih materialov, ki bi jih Irak lahko uporabil tudi v vojaške namene. Druge omejitve programa ‘Nafta za hrano’ so ostale nespremenjene. Še vedno je bila prepovedana vsakršna tuja naložba v iraški gospodarski sektor, kar je Iraku onemogočalo, da bi lahko obnovil uničeno civilno infrastrukturo. Irak je še naprej plačeval velik del dobička od prodaje nafte Kuvajtu kot vojno odškodnino. In morda najpomembnejše: iraško prebivalstvo je bilo še vedno povsem odvisno od vladnega distribucijskega sistema, ki ga je nadziral režim v Bagdadu, kar je še utrjevalo centralno oblast pod vodstvom Sadama Huseina. Jeremy Greenstock, stalni britanski predstavnik v Združenih narodih, je 20. junija 2001, ko se je prvič razplamtela razprava o nujnosti ‘pametnih sankcij’, povedal, da bi njihov glavni namen bil “zmanjšati trpljenje iraškega prebivalstva in zagotoviti, da so zadovoljene njihove potrebe ... Status quo ni sprejemljiv”.⁴¹ ‘Pametne sankcije’ so ohranile status quo.

Trinajstletno obdobje sankcij je na svetovnem političnem prizorišču zaznamovala najobsežnejša diplomatska bitka po hladni vojni. V navzkrižnem ognju med Irakom in varnostnim svetom, v katerem velja posebej omeniti ZDA in VB,

³⁸ <http://www.progressive.org/conn0600.htm>

³⁹ A people sacrificed: Sanctions against Iraq, februar 2001, <http://www.cafod.org.uk/policy/iraqreportjanuary2001.shtml>

⁴⁰ Europe's leading catholic agencies call for change of direction for Iraq, Catholic Agency for Overseas Development, 6. februar 2001. <http://www.reliefweb.int/w/rwb.nsf/480fa8736b88bbc3c12564f6004c8ad5/b6f276e82761d980c12569eb005729ce?OpenDocument>

⁴¹ Statement by the UK Permanent Representative to the UN, sir Jeremy Greenstock, to the UN Security Council, 27. junij 2001. <http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029391638&a=KArticle&aid=1013618411237>

je umrlo blizu dva milijona nedolžnih civilistov. To je najgnusnejši genocid, ki mu v bližnji zgodovini skorajda ne najdemo primere. Na grobovih iraških otrok leži krivda Sadama Huseina in zahodnih 'demokracij'. Marca 2003 so ZDA in Velika Britanija kljub ostremu nasprotovanju velike večine sveta napadle Irak. Vojaški operaciji so dali ime 'Iraška svoboda'. George Orwell bi bil vsekakor navdušen. Bush in Blair sta v svojem perverznom zanosu zatrjevala, da njuno orožje za množično uničenje iraško prebivalstvo odrešuje prekletstva Sadama Huseina in režima sankcij. V času, ko pišem te besede (torek, 29. julija), v Iraku še vedno divja humanitarna katastrofa. Zahodne bombe odrešitve so zadele šole, domove, bolnišnice, muzeje, uničile so še tisto malo civilne infrastrukture, ki jo je ljudem uspelo obnoviti po končani zalivski vojni. Večina prebivalstva nima elektrike, niti dostopa do pitne vode, celo v Bagdadu ne, ki je prej veljal za izjemo. Na stotine mučenicov stoji v vrsti čakajoč na orožje za obračun s tujimi okupatorji. Ameriški in britanski vojaki pobijajo poulične protestnike, torej počnejo tisto, kar je bilo nekoč očitano Sadamu Huseinu. Haliburton in druge ameriške naftne korporacije pa medtem postopoma kupujejo iraško naftno industrijo ... In nekje zunaj krikov sovraštva, besa, zmede, obupa in pohlepa ležijo, zavita v tišino, otroška pokopališča. Na stotine jih je.